

Еуразия гуманитарлық институты

АКАДЕМИЯЛЫҚ АДАЛДЫҚ КОДЕКСІ

АСТАНА

1. Жалпы ережелер

1. Еуразия гуманитарлық институтында білім алушылардың, ПОҚ пен қызметкерлердің академиялық адалдықты сақтау кодексі (әрі қарай – ЕАГИ, Кодекс), 2018 ж. 30 қазандағы № 595 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларына, ЕАГИ-дің даму стратегиясына, ЕАГИ-дің Жарғысына сәйкес әзірленді, ол білім беру процесінде академиялық адалдық қағидаттарын, институт қауымдастығы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін белгілейді, академиялық адалдықтың бұзылу түрлерін және олар болған жағдайда шаралар қолдану тәртібін айқындайды.

2. Осы Кодекстің мақсаты – институттағы білім алушыларда, ПОҚ пен қызметкерлерде білім беру процесінде академиялық адалдықты іске асыру қағидаттары туралы түсінік қалыптастыру. Академиялық адалдық ЕАГИ-дің білім беру процесіндегі негізгі құндылықтардың бірі болып табылады.

3. Кодексте мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

1) **академиялық адалдық** – оқытудың мақсаттары мен міндеттерін іске асыруда, сондай-ақ олардың нәтижелерін бағалауда жеке адалдық жағдайын дамытатын құндылықтардың, қағидаттар мен ережелердің жиынтығы. Бұл оқу процесіне қатысушылардың кәсіби міндеттерін орындау, емтихандар тапсыру, тест, эссе, зерттеулер, презентациялар және басқа да оқу іс-әрекеттері кезіндегі лайықты академиялық мінез-құлқы;

2) **бағаланатын жұмыс:**

– білім алушының белгілі бір оқу кезеңіндегі (ауызша сұрау, жазбаша жұмыс, эссе, лабораториялық жұмыс, практикалық жұмыс, өзіндік жұмыс, зерттеу жұмысы, жоба және т.б.) оқу жетістіктерін анықтау үшін оның ағымдағы бағалауды жүргізу кезінде орындайтын жұмыс немесе тапсырма;

– білім алушының кәсіби құзыреттілігі мен семестрдегі оқу жетістіктерінің деңгейін анықтау үшін қорытынды бағалауды жүргізу кезінде білім алушы орындайтын жұмыс (бақылау, жазбаша жұмыстар, тестілер, сынақтар, зерттеу жұмысы, жоба, дипломдық жұмыс және т.б.);

3) **плагиат** – авторлықты растауды немесе дереккөзді көрсетуді ұсынбай-ақ әртүрлі дереккөздерден материалдарды ішінара не толық беру;

4) **алдау** – оқу-білім беру үдерісіне қатысушыларды және басқа да мүдделі тұлғаларды пайдаланылатын деректердің объективтілігі мен анықтығына, сондай-ақ академиялық адалдықтың тиісті қағидалары мен қағидаттарын сақтауға қатысты қасақана және мақсатты түрде жаңылыстыру;

5) **бағаланатын жұмыстың бағаларын, деректерін бұрмалау** – ғылыми-теориялық зерттеулерді орындау, статистикалық деректер мен ақпараттық-анықтамалық материалдарды пайдалану деректерін рұқсатсыз бұрмалаудың кез келген нысандары;

4. Әкімшілік, эдвайзерлер, оқу топтарының кураторлары білім алушыларды, қызметкерлер мен ПОҚ-ты осы Академиялық адалдық Кодексінің ережелерімен таныстыруға міндетті.

5. Кодекстің ережелерін Еуразия гуманитарлық институттың кәсіби қоғамдастығының барлық мүшелері – ЕАГИ әкімшілігі, ПОҚ, қызметкерлер, стейкхолдерлер, білім алушылар және олардың заңды өкілдері орындау үшін міндетті.

2. Академиялық адалдық қағидаттары

Академиялық адалдықтың негізгі қағидаттары:

1) академиялық жұмыста адалдық пен өзара сыйластықты қалыптастыратын негізгі институционалдық құндылық ретінде академиялық адалдықты қамтамасыз ету;

2) жоғары әдеп құндылықтарын қалыптастыруға бағытталған академиялық адалдықтың әділетті және объективті қағидаларын бекіту;

- 3) басқа білім беру ұйымдарының верификацияланатын транскриптері негізінде білім алушының кредиттерін қайта есептеудің нақты тетігін және рәсімін анықтау жолымен білім алушының жүйелі және үздіксіз оқу траекториясын қамтамасыз ету;
- 4) академиялық мәдениетті қалыптастыруға ықпал ететін оқытушы ретінде оқытушыға құрмет көрсету
- 5) академиялық адалдықты ілгерілету және қорғау үшін білім беру процесінің қатысушыларын көтермелеу және ынталандыру;
- 6) оқытушының пәннің нақты саясатын, білім алушыдан күтілетін талаптарды анықтауы;
- 7) оқытушының білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың нақты параметрлері саясатын анықтауы;
- 8) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес академиялық адалдық қағидаттарын бұзғаны үшін шаралар қабылдау;
- 9) білім алушыларға білім беру, әлеуметтік және психологиялық қолдау көрсететін және академиялық ұждансыздықты көрсетуді алдын-алуға көмектесетін академиялық ортаны жасау.

3. Студенттік қауымдастық мүшелерінің құқықтары мен міндеттері

1. Студенттер құқылы:

- академиялық қоғамдастықтың толық мүшесі болуға;
- ЕАГИ ұсынатын білім беру, ақпараттық және технологиялық ресурстарға толық қолжетімділікке ие болуға;
- академиялық адалдық, ашықтық және қолдау қағидаттары негізінде білім беру қызметтерін алуға;
- жеке академиялық кеңістікті қорғауға;
- осы Кодекстің мәтінімен танысуға және оның ережелерін түсіндіруге;
- оқу процесінің міндеттерін жеке бастама, оқудағы студентке бағытталған тәсіл ережелері және академиялық еркіндік негізінде шешуге белсенді қатысуға;
- оқу процесінде өз ұстанымын білдіру бостандығына;
- кәсіби құзыреттілікті, сондай-ақ зияткерлік және шығармашылық әлеуетті дамыту үшін базалық платформа ретінде академиялық адалдықты пайдалануға.

4. Білім беру үдерісіне қатысушылардың міндеттері

Студенттердің міндеттері

Академиялық адалдық қағидаттарын сақтау үшін білім алушылар:

- зияткерлік меншік құқығын пайдалануға қатысты негізгі қағидаттарды құрметтеуге және сақтауға міндетті;
- жалпыға бірдей танылған моральдық нормалар мен этикалық стандарттарды қабылдауға, сондай-ақ оларды қатаң сақтауға, оқу жұмысының барлық түрлерін ұйымдастыру кезінде көрсетілген ережелерді сақтауға міндетті;
- академиялық қызметтің кез-келген түрінің нәтижелері жеке тұлғаға бағытталған екенін ескеруге;
- қарыз алудың өте дұрыс және таза механизмдерін қолдануға;
- оқу үдерісінде қолданыстағы заңнама ережелерін, корпоративтік және академиялық мәдениет қағидаларын басшылыққа алуға міндетті;
- зерттеу нәтижелерін үшінші тұлғаларға оларды нормативтік емес мақсаттарда пайдалану үшін ұсыну фактілеріне жол бермеуге міндетті;
- академиялық адалдық қағидаларын бұзғаны үшін жауапкершілік туралы нақты түсінікке ие болуға міндетті.

Институт профессорлар-оқытушылары мен қызметкерлерінің міндеттері:

- академиялық адалдық қағидаттарын өз жұмыс тәжірибесіне енгізуге жәрдемдесу;
- академиялық адалдықты бұзу жағдайларының алдын алу, олардың себептері мен жағдайларын жоюға ықпал ету.;
- этикалық нормаларға және танылған озық стандарттарға негізделген зияткерлік және адамгершілік оқыту үшін жағдай жасау;
- қолданыстағы ұлттық заңнама нормаларының мазмұнын және авторлық құқықтарды қорғау туралы халықаралық стандарттарды зерделеу;
- студенттік қоғамдастықта, әлеуметтік серіктестер ортасында және ата-аналар қауымдастығында академиялық адалдық саясатын түсіндіру бойынша ақпараттық жұмыс жүргізу;
- академиялық адалдықтың кез келген бұзушылықтарына қатысты «нөлдік төзімділік» таныту;
- академиялық адалдық қағидаларын бұзғаны үшін жауапкершіліктің негізгі ережелерін түсіндіру бойынша іс-шараларды өткізуге қатысу.

5. Институт әкімшілігі міндеттенеді:

- қажетті анықтамалық, ақпараттық және әдіснамалық ресурстар негізінде білім алушыларға осы кодексті түсіндіру бойынша институт ПОҚ-ы мен қызметкерлерінің жұмысын қамтамасыз ету;
- білім алушылар мен оқу-білім беру үдерісінің басқа да қатысушыларының академиялық адалдық қағидаттарын бұзған кезде осы Кодексте көзделген шараларды қабылдау жөніндегі жұмысты үйлестіруге міндетті;
- профессорлар-оқытушылар құрамы, әлеуметтік серіктестер, стейкхолдерлер мен білім алушылар тарапынан академиялық адалдықтың негізгі ережелерін сақтауды іске асыруға бақылау және мониторинг жүргізу;
- академиялық адалдық пен парасаттылықты дамытудың базалық негіздері ретінде құқықтық білімді, іскерлік және корпоративтік мәдениет негіздерін насихаттау бойынша тиісті жағдайлар жасау;
- академиялық адалдық саясаты негізінде Еуразия гуманитарлық институтының стратегиялық даму міндеттерін іске асыруды қамтамасыз ету;
- оқу процесіне академиялық адалдықтың озық стандарттарын, сондай-ақ оларды іске асырудың тиімді тәсілдерін енгізуге ықпал ету.

6. Академиялық адалдық қағидаларын бұзу түрлері

Осы Кодексте институт білім алушылары мен оқытушыларының және қызметкерлерінің академиялық адалдықты бұзуының мынадай түрлері көзделеді.:

1) плагиат:

- авторлығын растамай немесе дереккөзді көрсетпестен басқа көздердің материалдарын беру, ішінара немесе толық иелену;

Плагиат түрлі нысанда көрінуі мүмкін:

- авторлықты немесе дереккөзді көрсетпей-ақ басқа көздерден материалдарды қасақана және (немесе) абайсызда ішінара не толық беру;
- тиісті тыныс белгілерін (тырнақшаларды) пайдаланбай және/немесе дереккөзді көрсетпестен дереккөзге сілтеме жасау;
- авторын және басқа деректерді көрсетпей, дереккөзді қайта жазу;
- авторға сілтеме жасамай, тиісті идеяларды, ұсыныстарды, тұжырымдарды немесе дәлелдерді пайдалану;
- әртүрлі көздерден қате алынған курстық/дипломдық жұмысты ұсыну;
- басқа курс үшін тапсырма ретінде орындалған курстық жұмысты ұсыну.

2) сөз байласу:

- басқа оқушы үшін кез-келген бағаланатын жұмысты орындау;
- оқу процесінің басқа қатысушыларымен академиялық адалдық қағидаларын бұзуға әкелетін дұрыс емес келісім жасау.

3) алдау:

- басқа да білім алушылардың бағаланатын жұмыстарынан көшіру;
- бағаланып қойған жұмыстарды қайта ұсыну, тапсыру;
- ұсыну орындамаған, бағаланатын жұмыстарды уақтылы орындамаған жағдайда жалған сылтаулар айту;
- топтық жұмыс болып саналмайтын бағаланатын жұмысты екі немесе одан да көп оқушылардың орындауы;
- басқа студенттерге саналы көмек көрсету: бағаланатын жұмыстың мәтінін көшіру мүмкіндігі, көмекші ақпарат көздерін рұқсатсыз пайдалану;
- басқа адамдардың бағалайтын және бағаланған жұмыстарының авторлығын иемдену;
- пайдаланылған ақпарат көздерінің мазмұнын қасақана бұрмалау;
- оқу-білім беру үдерісіне қатысушыларды пайдаланылатын деректердің объективтілігі мен сенімділігіне, дұрыс қарыз алу ережелерін сақтауға, ұсынылған зерттеу нәтижелеріне жеке көзқарасқа қатысты қасақана жаңылыстыру.

4) бағалауды, бағаланатын жұмыс деректерін бұрмалау:

- жалған бағалау, тапсырмаға жауаптарды бағалау нәтижелері;
- деректерді бұрмалау (қосымша жазу, тазарту, түзету), сондай-ақ ғылыми-теориялық зерттеулерді орындау, статистикалық деректер мен ақпараттық-анықтамалық материалдарды пайдалану кезінде интеллектуалды жалғандық технологияларды пайдалану;
- бақылау жазбаша жұмыстарын, ағымдағы бақылау, аралық және қорытынды аттестаттау нәтижелерін негізсіз асыра бағалау;
- басқа білім алушылардың бағаланатын жұмыстарын қасақана бұрмалау немесе бүлдіру.

5) бағаланатын жұмыстардың жауаптарын академиялық адалдық қағидастарын бұза отырып сатып алу және пайдалану:

- бағаланатын жұмысты орындау кезінде жауаптарды басқа білім алушыларға жіберу;
- оқу үдерісінің басқа қатысушыларынан бағаланатын жұмысты жүргізгенге дейін ішінара немесе толық емтихан немесе қосалқы материалдарды алдын-ала алу (жауаптары бар тест тапсырмалары, емтихан билеттері және тапсырмалар, жазбаша емтиханға арналған тапсырмалар);
- өзін-өзі зерттеу нәтижелері ретінде ұсыну үшін бағаланатын жұмыстарды жосықсыз сатып алу (курстық, дипломдық жұмыстар және т. б.);
- ғылыми-зерттеу және өзге де өзіндік жұмыстардың құқыққа қарсы айналымы үшін заңсыз сыйақы және (немесе) өзге де артықшылықтар алуға құқылы.

6) ақпаратты немесе ақпараттық көздерді жинақтаудың, өңдеудің, жүйелеудің және берудің техникалық құрылғыларын құқыққа сыйымсыз пайдалану:

- бақылау бағаланатын жұмыстарды орындау, тестілеу, сондай-ақ аралық және қорытынды аттестаттаудан өту кезінде электрондық, цифрлық, қағаз тасығыштардағы ақпаратты, техникалық құрылғыларды пайдалану;
- электрондық пошта, компьютер және т.б. арқылы жүктеуді қоса алғанда, бағаланатын жұмыстың жауаптарын тиісті жолдармен алу;
- ЖОО-ның ПОҚ-ы мен қызметкерлерінің жұмыс материалдарын кабинеттен рұқсатсыз шығару және (немесе) компьютерлерден және өзге де құрылғылардан көшіру.

7. Академиялық адалдық қағидаларын бұзғаны үшін жауапкершілік

- оқу үдерісіне қатысушылар академиялық адалдық қағидастарын бұзғаны үшін моральдық және құқықтық жауапкершілікті толық көлемде көтеретіндерін білуі керек;
- плагиат, курстық, дипломдық жұмыстардың заңсыз айналымы академиялық адалдық қағидалары шеңберінен шығу ретінде қарастырылады және Еуразия гуманитарлық институттың академиялық қоғамдастығына қатысты елеулі бұзушылық ретінде қабылданады және тиісті құқықтық ықпал ету шараларына әкеп соғады;
- оқу үдерісіне қатысушылар тарапынан академиялық адалдық ережелерін бұзудың әрбір жағдайы тіркелуге, талдауға, құқықтық және тәртіптік біліктілікке жатады;
- белгілі бір ықпал ету шараларын қабылдау, олардың мазмұны, сондай-ақ әрекет ету кезеңі академиялық адалдық ережелерін бұзудың сипатына, олардың білім беру процесінің міндеттерін шешудің тиімділігіне, сондай-ақ жоғары оқу орны мен ЕАГИ академиялық қауымдастығының іскерлік беделіне тікелей байланысты.

Академиялық адалдықты бұзу түрлерінің осы тізбесі толық болып табылмайды және қажеттілігіне қарай толықтырылуы мүмкін.

8. Академиялық адалдық кодексінің ережелері бұзылған жағдайда жауапкершілік шараларын қолдану тәртібі:

1. Академиялық адалдықтың бұзылуы анықталуы мүмкін:

- ағымдағы бағалауды өткізу кезінде;
- қорытынды бағалау жүргізу кезінде;
- курстық, дипломдық жұмыстарды, ғылыми жобаларды және т.б. орындау кезінде;
- аралық бақылауды тапсыру кезінде;
- эссе, ғылыми мақалалар жазу, дебаттарға, дәрістерге, дөңгелек үстелдерге, ғылыми конференцияларға қатысу кезінде.

2. Білім алушылардың оқу жетістіктерін ағымдық немесе қорытынды бағалауды өткізу кезінде плагиат, сөз байласу, алдау, сондай-ақ академиялық адалдық қағидаларын бұзудың өзге де нысандары анықталған жағдайда:

– оқытушы осы Кодекске қосымшаға сәйкес нысан бойынша ережелерді бұзу туралы акт жасайды, куратордың қатысуымен білім алушылармен тиісті әңгіме өткізеді. Тиісті растайтын материалдармен бірге академиялық адалдық қағидалары мен қағидастарын бұзу туралы Акт және оқушылардың жұмыстарының көшірмелері тәртіптік ықпал ету шараларын қабылдау үшін институт деканына беріледі.

Академиялық адалдық қағидастарын жүйелі түрде (үш және одан да көп рет) бұзған жағдайда оқытушы белгіленген нысан бойынша тиісті ережелерді бұзу туралы акт жасайды (1-қосымша). Академиялық адалдық қағидаларын бұзу туралы акт қоса берілетін растайтын материалдармен бірге және оқушылар жұмыстарының көшірмелері тиісті бұзушылыққа жол берген білім алушыларға тәртіптік ықпал ету шараларын қолдану туралы мәселені қарау мақсатында тәртіптік комиссияға көрсетілген құжаттарды беру үшін деканға беріледі.

Академиялық адалдық ережелерін бұзған білім алушыларға тиісті тәртіптік ықпал ету шаралары қолданылады:

- ескерту;
- сөгіс;
- жұмыс бағасын ең төменгі деңгейге дейін төмендету;
- жазбаша жұмысты қайта орындау;
- жазғы семестрге ақылы негізде қалдыру;
- ЖОО-дан шығару.

Академиялық адалдық ережелерін бұзған ПОҚ пен қызметкерлерге тиісті тәртіптік жаза мен тәртіптік ықпал ету шаралары қолданылады:

- ескерту;
- сөгіс;
- қатаң сөгіс;
- еңбек шартын бұзу;
- мансап жолын баяулату;
- моральдық және материалдық ынталандыруды шектеу.

3. Білім алушылардың бағаланатын жұмыстарын орындау кезінде пайдакүнемдік сипаттағы бұзушылықтар, алдау, деректерді бұрмалау, курстық, дипломдық, шығармашылық жұмыстардың заңсыз айналымы анықталған жағдайда, оқытушы, институт қызметкері еңбек заңнамасына және академиялық адалдық кодексіне сәйкес тәртіптік жазаға тартылады.

Академиялық адалдық нормаларын сақтамау жағдайларын Еуразия гуманитарлық институтының тәртіптік комиссиясы, сондай-ақ Әдеп, академиялық адалдық және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі кеңес қарайды. Тәртіптік комиссия, әдеп, академиялық адалдық және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі кеңес білім беру процесіне қатысушылардың құқықтарын қорғауды жүзеге асыратын және білім алушылардың, Еуразия гуманитарлық институты қызметкерлері мен ПОҚ-тың оқу және кәсіби қызметінің нәтижелеріне адамгершілік-этикалық бағалауды қамтамасыз ететін тәуелсіз кеңесші органдар болып табылады. Тәртіптік комиссияның және көрсетілген Кеңестің жұмысын ұйымдастыру бекітілген ережелермен реттеледі.

Осы Ереже бекітілген күннен бастап күшіне енеді және толықтырулар, өзгерістер енгізілген сәтке дейін қолданылады.

Институт Ғылыми кеңесінің 2018 жылғы 3 қарашадағы мәжілісінде (№ 131 хаттама) қаралды және мақұлданды.

ҚР Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 18 мамырдағы № 207 бұйрығына байланысты Ғылыми кеңестің 2020 жылғы 30 маусымдағы шешімімен (№148 хаттама) өзгерістер мен толықтырулар енгізілді.

**Академиялық адалдық кодексінің бұзылуы туралы
АКТ**

Пән:	
Оқу қызметінің түрі:	
Оқытушының аты-жөні	Студенттің аты-жөні: _____ _____
	_____ курс № _____ топ
<p>Күні: Аудитория: Уақыты: Бұзушылық сипаттамасы:</p> <p>Оқытушының немесе емтихандарға қатысуға уәкілетті тұлғаның қолы: _____ 201__ ж.</p> <p>Білім алушының қолы: _____ 201__ ж.</p> <p>Актімен таныстым: Институт деканы: _____ 201__ ж. Топ кураторы: _____ 201__ ж.</p>	

Білім алушылардың компьютерлік тестілеу әдісімен өткізілетін емтихандағы мінез-құлық ережелері

1. Студенттер компьютерлік тестілеу әдісімен өткізілетін емтиханды тапсыруға жеке басын куәландыратын құжат болғанда ғана жіберіледі.

2. Емтихан кезінде ұялы телефондарды, құлаққаптарды, флэш-дискілерді және ақпарат берудің басқа құралдарын пайдалануға тыйым салынады. Егер көрсетілген заттар табылса, алып қою актісі жасалады, студент емтиханнан шығарылады. Бұл емтиханды қайта тапсыру жазғы семестрде ақылы түрде жүзеге асырылады.

3. Шпаргалка пайдалануға тыйым салынады. Шпаргалка табылған жағдайда, алып қою актісі жасалады, студент емтиханнан шығарылады. Қайта тапсыру жазғы семестрде ақылы түрде жүзеге асырылады.

4. Емтиханға эстетикалық талапқа сай емес студенттер (шорт, футболка, шифер, курткалар, бейсбол қалпақтары, қалпақшалар және т.б.) жіберілмейді.

5. Компьютерлік сыныпқа спорттық сөмкелер, рюкзактар, сөмкелер, сыртқы киімдер, кітаптар, ноутбуктар, анықтамалықтар, сөздіктермен және т.б. кіруге рұқсат етілмейді.

6. Емтихан кезінде сағыз шайнауға, жеуге, ішуге, сөйлесуге, айтуға, орын ауыстыруға, қажетсіз аудиторияда жүруге, аудиториядан шығып кетуге тыйым салынады. Бұл талап бұзылған жағдайда акт жасалады, студент емтиханнан шығарылады. Бұл емтиханды қайта тапсыру жазғы семестрде ақылы түрде жүзеге асырылады.

7. Студенттің әдепке сай емес мінез-құлқы (ұрыс-керіс, дөрекілік, ескертулерге жауап бермеу, мінез-құлық ережелерінің талаптарына бағынбау және т.б.) болған жағдайда тиісті акт жасалады, әкімшілік жаза шара қолдану үшін ректордың атына шағымхат жазылады.

8. Қашықтықтан оқыту технологияларын қолдана отырып, оқу процесін ұйымдастыру және қорытынды бақылауды қабылдау кезінде білім алушылар интернет-ресурстарға қол жеткізе отырып, жұмыс орнын қамтамасыз етуге міндетті. Қашықтықтан оқыту форматында онлайн-сабақ өткізу кезінде білім алушылар сөйлеу этикетін, дресс-кодты сақтауға, ұқыпты көрінуге және оқу үдерісіне қатысы жоқ бөгде адамдардың болуына жол бермеуге міндетті.

9. Қашықтықтан оқыту технологияларын қолдана отырып, қорытынды бақылауды қабылдауды ұйымдастыру кезінде оқытудың барлық нысандары бойынша емтихандар негізінен «Platonus» ААЖ-да компьютерлік тестілеу түрінде, сондай-ақ ауызша емтихан нысанында өткізіледі. Ауызша емтихан өткізу кезінде жеке тұлғаны верификациялау (прокторинг) және онлайн-емтихандар мен тестілеуден өту нәтижелерін растау жүйесі сақталады.

10. Студент мынадай техникалық себептерге байланысты келесі күннен кешіктірмей шағымдануға құқылы:

- дұрыс жауаптың болмауы;
- жауаптардың болмауы;
- екі бірдей дұрыс жауаптың болуы;
- тапсырманың болмауы;
- тапсырманың оқылмауы.